

Ojczysty - dodaj do ulubionych / Ciekawostki językowe

SZTUBAK

il. Paweł Jaroński

Czy wyraz może być jednocześnie potoczny i przestarzały? Może – taki właśnie jest SZTUBAK. Powstał zapewne w II połowie XIX w. – używa go chętnie Bolesław Prus, notuje go Słownik warszawski, ale w słowniku Lindego z początku wieku jeszcze go nie ma. SZTUBAK – obecnie po prostu ‘uczeń, uczniak’, dawniej ‘uczeń szkoły ponadpodstawowej’ – to wyraz utworzony od rzeczownika SZTUBA w znaczeniu ‘szkoła’, który w zasadzie wyszedł już z użycia. SZTUBA to zapożyczenie z niemieckiego Stube ‘izba’. W połowie XIX w. słowo SZTUBA oznaczało ‘pokój, izba, komnata’ i już było odczuwane jako przestarzałe. Wykorzystane jako żart językowy w nowym wówczas znaczeniu ‘szkoła’, stało się podstawą słowotwórczą wyrazu SZTUBAK i kolejnych derywatów: SZTUBACZKA, SZTUBACTWO, SZTUBACKI, SZTUBACZYĆ (‘zachowywać się niepoważnie, dokazywać’ albo ‘skarżyć na kogoś’). Zjawisko, które obecnie obserwujemy: wyciąganie starych słów z lamusa i tworzenie na ich podstawie nowych słów i znaczeń, właściwe gwarze uczniowskiej i młodzieżowej, nie jest zatem wcale czymś nowym – kolejne pokolenia na własny użytek bawią się językiem, czerpiąc z zasobów leksykalnych polszczyzny i rozwijając jej system poprzez wzbogacanie jej neologizmami i neosemantyzmami.